

گپ و گفت «ایران» با مجید صحاف، مدیر تلویزیون اینترنتی کتاب

شبکه‌ای که فقط برای کتابخوان‌ها نیست

کتاب

طی سال‌هایی که از ورود تلویزیون به کشورمان می‌گذرد جای کتاب و اهالی اش همواره در آن خالی بوده؛ اما حالا حدود یک سال و نیمی می‌شود که به همت متولیان معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تلویزیون اینترنتی کتاب **ketab.tv** راه‌اندازی شده است. این شبکه نه فقط از طریق تلویزیون، بلکه در فضای مجازی و از طریق اپلیکیشن‌های داخلی و خارجی، برای هموار کردن راه دسترسی مخاطبان ساکن ایران و دیگر کشورها، میزبانی علاقه‌مندان کتاب و کتابخوانی را برعهده دارد. در گپ و گفت امروزمان با مجید صحاف، مدیر تلویزیون اینترنتی کتاب، نکاتی را درباره پیشینه و چستی این شبکه نوظهور می‌خوانید؛

شاد هم پخش ۲۴ ساعته داریم.

راه‌اندازی تلویزیون اینترنتی کتاب بگوئید؟

ایده‌اش به یک دهه قبل بازمی‌گردد؛ به حول و حوش سال ۱۳۹۱، اما از نمایشگاه کتاب سال گذشته اجرایی شد. در آن زمان شبکه‌ای به نام شبکه «کتاب‌نما» راه‌اندازی شد که شبکه نمایشگاهی کتاب بود و در بستر تلویزیون، روزانه حدود ۶ ساعت برنامه داشت. از هفته کتاب سال گذشته قرار به برگزاری آزمایشی آن گذاشته شد، ساعت برنامه‌های آن هم به روزی هفت، هشت ساعت رسید. نمایشگاه کتاب سال جاری در برگزار شد مملکت‌گردی پیدا کرد، با این حال هنوز سروشکلی دائمی نداشت. طی آن مدت با برنامه‌سازان مختلفی مشورت کردم و از آن دوره به عنوان زمان طلایی برای اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی فعالان عرصه نشر نسبت به اقدامات این شبکه استفاده کردیم تا در تولید محتوا همراهی‌مان کنند.

فعالیت‌های شبکه در دوره برگزاری آزمایشی مبتنی بر چه هدفی بود؟ شروع آن بابت اطلاع‌رسانی برنامه‌ها درباره نمایشگاه کتاب بوده؛ اما یک سال آزمایشی‌اش در چه مسیری سپری شد؟

در این رابطه باید به دو نکته اشاره کرد: نخست آنکه در اغلب روزها شاهد برپایی رویداد یا اتفاقی حول محور کتاب در نقاط مختلف کشورمان هستیم؛ از برپایی نشست‌های نقد و بررسی کتاب گرفته تا رونمایی و حتی همایش و نشست‌های تخصصی. دوره آزمایشی بیشتر شامل پوشش این رویدادها بود، آن هم در شرایطی که برخی روزها به برپایی چندین برنامه و اتفاق گره می‌خورد. در همین دوره هم فعالیت‌های‌مان تنها به پوشش خبری محدود نمی‌شد و برنامه‌هایی همچون امیثت کتاب» و «پله دوم» را هم تولید و اجرا می‌کردیم. بخشی از توقع‌مان از دوره آزمایشی آشنایی مخاطبان و از سویی پوشش برنامه‌ها بود.

و البته طی دوره آزمون و خطا!

بله. خب تردیدی نیست که در دوره آزمایشی باید زیرساخت‌های فنی فراهم شده و بهبود پیدا کنند. ما در همین دوره موفق شدیم که علاوه بر تلویزیون، در سروش پلاس هم پخش ۲۴ ساعته داشته باشیم. در نهایت و اپلیکیشن سپهر نیز همین‌طور. در شاد به شکل آزمایشی فقط بعدازظهرها برنامه داشتیم که تولید محتوای آن به پچه‌ها اختصاص داشت. حالا مدتی است که در

و همچنین تمام پوشش‌های خبری، جذب مرده‌ی است که به هر دلیلی اهل مطالعه نیستند یا کم مطالعه می‌کنند؛ هرچند که تمرکزی جدی هم بر جامعه کتابخوان داریم.

برای مخاطبان کودک و نوجوان چه کرده‌اید؟

اینها یکی از مهم‌ترین اقشار در جامعه هدف ما هستند و برای جذب آنان برنامه‌ریزی جدی داریم. پویش‌هایی که در شاد برگزار می‌شود و بچه‌ها به شکل آنلاین آنها را تماشا می‌کنند در همین رابطه است. پایه همه اینها، کتاب است. بنای هر هفته را در این پویش‌ها بر یک کتاب می‌گذاریم و می‌کوشیم تا هم آن را تهیه کرده و بخوانند و هم با شرکت تعاملی خود در آن، ویدیو گرفته و نظرشان را با دیگران به اشتراک بگذارند. فکر می‌کنم طی دوره زمانی حدود پنج ساله شاهد اثرگذاری این پویش‌ها بر مخاطبان کودک و نوجوان باشیم.

چرا برای عرضه برنامه‌های این شبکه سراغ تلویزیون و بستر فضای مجازی رفتید؟ سوال گذشته درباره امکان راهیابی به آنتن تلویزیون صحبت کرده بودید. ماجرای این وعده به کجا رسید؟

براساس قانون، اجازه پخش زنده یا داشتن شبکه تلویزیونی فقط در اختیار صدا و سیماست. ما از ابتدا به دنبال تأسیس قانونی این شبکه بودیم و تلویزیون را که هم در بستر مجازی و از ریزمجموعه‌های رسانه ملی است، انتخاب کردیم. اکنون هم بسترهای مختلفی

برای عرضه برنامه‌ها در اختیار داریم و هم اینکه آرشپو خوبی جمع‌آوری کرده‌ایم. در شرایط امروز استفاده مردم از محصولات فرهنگی به شکل انتخابی شده، چون تماشاگران برنامه‌های تلویزیونی هم فهرست برنامه‌ها را جست‌وجو کرده و سراغ محتوایی که با سلیقه‌شان جور باشد می‌روند، چون فرصتی برای تماشای همه برنامه‌ها را ندارند. هم‌اکنون سرویس vod ما کاملاً فعال است. استقبال خوبی هم از محتواهایی که در آن بازرگاری شده، کرده‌اند. معتقدیم که از طریق این شبکه حتی می‌توان داشته‌های فرهنگی‌مان را به کشورهای دیگر نیز صادر کرد؛ ظرفیت برخورداری از بسترماهواره‌ای و توانایی پوشش ایرانی‌هایی را که ساکن کشورهای دیگر هستند هم دارد. تحقق این مسأله درباره شبکه‌ای که پایه آن بر کتاب استوار شده اتفاق خوبی است و ابزاری کارآمد برای تحقق دیپلماسی فرهنگی هم محسوب می‌شود. از همان ابتدا کوشیده‌ایم که فقط به فکر برنامه یک بار مصرف نباشیم. به دنبال برنامه‌های هستیم که تاریخ مصرف کوتاه نداشته باشند و به درد فارسی‌زبانان خارج از کشور هم بخورد.

از همین بابت در بستر یوتیوب هم پخش برنامه داریم، در بعضی از نمایشگاه‌های خارج از کشور نیز شرکت می‌کنیم و آنجا ناشران زیادی برای همکاری با شبکه کتاب اعلام علاقه‌مندی می‌کنند. اما خب نمی‌توانند به بسترهای داخلی شبکه‌های مجازی متصل بشوند و بسترها و اپلیکیشن‌های رایج در سطح جهانی همچون یوتیوب را می‌نشانند. از همین بابت ما آنجا با دامنه

ناشران در ابتدا باورش‌ان نمی‌شد که بخشی از فعالیت این رسانه برای حمایت از آنان است؛ اینکه به وسیله آن هم قادر به معرفی آثار خود هستند و هم می‌توانند گستره پخش برنامه‌های خود را به چند هزار بیننده برسانند. در ابتدا این وعده‌ها را باور نمی‌کردند اما کار شبکه به شروع رسمی‌اش که رسید و دیدند که بحث جدی است. حالا اوضاع عوض شده، استقبال‌شان خوب است و بیش از همه خواستار پوشش برنامه نشست‌های خود هستند.

این حمایت به چه شکل است؟

برای تولید که خود ناشران معمولاً با زیرساخت‌ها، اجاره‌ها و تجهیزات آشنا هستند و هزینه می‌کنند. برای پخش پولی نگرفته و نمی‌گیریم. اما وقتی بحث تبلیغ باشد خب وضعیت فرق می‌کند.

اهالی کتاب در تعامل با شما نگرانی از بابت ممیزی‌های چندباره ندارند؟ اینکه گمان کنند تنها طیف خاصی از نویسندگان و ناشران از همراهی و حمایت‌تان برخوردارند؟

ملاک ما تنها برخورداری از مجوزهای وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی است. بخصوص که مخاطبان هم توقع معرفی آثار خوب از ما دارند. بر این اساس تمام تلاش‌مان را برای برآورده ساختن این خواسته به کار می‌بندیم. اینجا اگر گزینشی هم صورت بگیرد تنها برای انتخاب آثار خواندنی‌تر و بهتر است و به مخاطبان قول می‌دهیم خبری از گزینش‌های طیفی و جناحی نباشد. وقتی کتاب خوبی تولید شود؛ از هرناشری که باشد در تلویزیون اینترنتی کتاب معرفی خواهد شد. در این چند هزار کتابی که تا به امروز معرفی کرده‌ایم مصداق‌های خوبی در این رابطه وجود دارد. حالا برای دستیابی به کتاب خوب، مراجع زیادی هستند که به ما کمک کرده و آثار خوب را معرفی یا واگوی می‌کنند.

ارزیابی خودتان از میزان موفقیت شبکه کتاب طی حدود یک سالی که از شروع فعالیت آن می‌گذرد چیست؟ تا چه اندازه موفق به جلب نظر مخاطبان، اعم از ناشران و کتابخوانان شده؛ در این رابطه ارزیابی خاصی انجام شده است؟

ارزیابی‌مان تا به امروز، دو جا انجام شده؛ یکی در نمایشگاه کتاب تهران که بازتاب خوبی داشت و دیگری در میان فعالان عرصه نشر که از آنها هم بواسطه تعاملی که داریم بازخورد‌های خوبی دریافت کرده‌ایم. در ارتباط با مخاطبان خارج از کشور نیز همین‌طور بوده. آنان باید ارزیاب رضایت می‌کنند چراکه فارغ از مسأله جغرافیایی و محدودیت‌های آن، قادر به حضور مجازی در نشست‌های مرتبط با کتاب در کشورمان می‌شوند. بخشی از افراد به دلیل پوشش‌های رسانه‌ای برنامه‌ها به جمع علاقه‌مندان شبکه کتاب پیوسته‌اند و عده‌ای هم بابت پرداختن به موضوعاتی که تا به امروز توجه چندانی به آنها نشده بود؛ از جمله در برنامه «میزداستان» که درباره جریان‌های ادبی کار می‌کنند.

در ارتباط با مخاطبان کودک و نوجوان چطور؟

اتفاقاً یکی از گروه‌هایی که باخورد‌های خوبی از آنان گرفته‌ایم همین گروه سنی هستند؛ شاید به این دلیل که جدی گرفته شده‌اند. نیاز و خواسته‌های آنان بنای بخشی از برنامه‌سازی‌مان را تشکیل می‌دهد. مایقی افرادی که از برنامه‌های شبکه کتاب استفاده می‌کنند بیشتر سراغ جنبه اطلاع‌رسانی و خبری‌اش می‌روند. خوشبختانه بازخورد منفی نگرفته‌ایم، البته نه اینکه بگویم کارمان بی کم و کاستی است. منتها اگر حرف و صحبتی هم هست به توفیق بازمی‌گردد که برای رشد و بهبود برنامه دارند. هرچند فراموش نکنید که از زمان آغاز پخش رسمی فعالیت این شبکه زمان زیادی نمی‌گذرد و به مرور برای بهبود هرچه بیشتر

آن تلاش می‌کنیم. نکته دیگر اینکه قرار نیست همه برنامه‌های شبکه کتاب در خود آن تولید شود. ما در کشورمان مجموعه‌های حقوقی و حقیقی که تولیدمحتوای مرتبط با کتاب دارند کم نداریم. نظمان بر این است که بهتر است بخش عمده برنامه‌های شبکه با همت این دوستان تأمین شوند. از همان ابتدا هم گفتیم که این شبکه به گروه یا سازمان خاصی تعلق ندارد و هرکسی که در حوزه کتاب کاری انجام می‌دهد امکان استفاده از آن را دارد. این را ثابت هم کرده‌ایم. از وزارتخانه‌هایی مثل آموزش و پرورش گرفته تا باغ کتاب، نهاد کتابخانه‌های عمومی، ناشران خصوصی و تشکل‌های مردم نهاد می‌توانند تولیدات فرهنگی‌شان را از طریق این شبکه پخش کرده و حتی بازخورد بگیرند.

همراهی این گروه‌ها به نفع شما و همکارانتان نیز هست؛ چرا که بخشی از بار برنامه‌سازی را از دوشتان برمی‌دارد. برای جلب این همراهی چه کرده‌اید؟ چقدر با این نهادها و تشکل‌ها تعامل دارید؟

بله، به هر حال نفعی دوسویه است. به همین دلیل ارتباط بسیار خوبی با انجمن‌های فعال در حوزه نشر داریم؛ از جمله انجمن‌های دانشگاهی و کودک و نوجوان. در این مدت هر کدام از تشکل‌ها محتوایی فرستاده‌اند پخش کرده‌ایم. برای بهره‌مندی از ظرفیت‌های تولید دانشکده صدا و سیما، نگاهنامه‌ای با آنان امضا کرده‌ایم. نکته مهم دیگر این است که باید دید تشکل‌ها و نهادهای علاقه‌مند چقدر تولید محتوا خواهند داشت. همین حالا برخی از اینها در حوزه کتاب کارهای ارزشمندی انجام داده‌اند اما برای کار رسانه‌ای مرتبط فعالیتی نداشته‌اند.

در مسیر برنامه‌سازی و تولید محتوا چقدر از نظر اهالی کتاب بهره می‌گیرید؟

برای موفقیت بیشتر ناگزیر به مشورت با این عزیزان در بخش‌های مختلف هستیم؛ از نویسندگان و مترجم گرفته تا ناشر و حتی کتابفروشان. ارتباط خوبی با این دوستان داریم. به تازگی هم اندیشی‌هایی با اهالی فرهنگ داشته‌ایم.

از جدیت برای جذب گروه سنی کودک و نوجوان گفتید؛ مخاطبان این نسل متفاوت‌تر از دهه‌های قبل خود هستند چرا که نقش تکنولوژی نوین ارتباطی و رایانه‌ای از همان ابتدا بر زندگی‌شان محسوس بوده و با آنها بزرگ شده‌ایم. در برنامه‌سازی برای اینها چه تفاوتی قائل شده‌اید؟

جلب توجه این مخاطبان قدری سخت‌تر است؛ هرچند که از همان ابتدا کوشیده‌ایم تا با دنیای آنان عقب‌نمانیم. از همین بابت برای رفتارشناسی و آگاهی از علاقه‌مندی‌های آنان در فضای مجازی بررسی‌های مختلفی انجام داده‌ایم. برای کودکان و نوجوانان پخش برنامه‌های روزانه داریم آنقدر که می‌توانیم مدعی شویم بیشترین نفوذ را تا به امروز در میان همین قشر داشته‌ایم.

یکی از نقدهایی که سال‌هاست به رسانه ملی و همچنین سینما وارد می‌شود این است که کتاب حضور چندانی در ساخته‌های آنها ندارد؛ با توجه به ظرفیتی که این شبکه دارد و اقداماتی که تا به امروز انجام داده‌اید تا چه اندازه موفق به جبران این جای خالی شده‌اید؟

این ویژگی‌ترین ظرفیت رو به رشدی دارد. در تلاش برای فراهم کردن بسترهای لازم برای جبران این کمبود در قالب‌های همچون فیلم‌های اقتباسی، فیلم کوتاه و حتی سریال هستیم. به این منظور گفت‌وگوهایی با افرادی که تخصص و تجربه لازم را دارند انجام شده است. هرچند آنقدر در این زمینه کم کرده شده که برطرف کردن این جای خالی کار راحتی نیست.

پیش‌تر تأکید کرده بودید که تلویزیون اینترنتی کتاب سراغ چهره‌ها یا سلبریتی‌ها نمی‌رود؛ فکر نمی‌کنید بی‌توجهی به این طیف، با توجه به گستره اثرگذاری‌شان بر مخاطبان بر روند کار شبکه اثر می‌گذارد؟

برداشت اشتباهی از گفته‌مان شده، ما پرهیزی در دعوت به همکاری سلبریتی‌ها نداریم؛ منتها معتقدیم که بهره‌مندی از همراهی چهره‌هایی که اهل کتاب و کتابخوانی نیستند بی‌فایده خواهد بود. شبکه کتاب باید از همراهی مجریان و حتی تهیه‌کنندگانی بهره‌مند شود که خود اهل کتاب باشند. ما بیش از آنکه سراغ چهره‌ها برویم معتقد به تلاش برای چهره‌سازی هستیم. همین حالا کاری را با خانم گیتی خامنه شروع کرده‌ایم که هم چهره‌ای محبوب و هم اهل مطالعه هستند. طبیعی است که از نتیجه آن می‌توان انتظار اتفاقات خوبی را داشت.

شبکه کتاب

فقط برای

کتابخوان‌ها

نیست. فکر

می‌کنم بعد

از یک سال

فعالیت مداوم

هم مردم و

هم جامعه

کتابخوان‌آن

را شناخته‌اند.

شاید شبکه

کتاب بتواند به

انتخاب بهتر

و سریع‌تر آثار

کمک کند؛

حتی می‌توان

برای افرادی

که کتابخوان

نیستند هم

محتوایی

داشته باشد تا

اگر خواستند

سراغ مرجع

اصلی بروند

booktvchannel.com برای امکان دسترسی طیف بیشتری از مخاطبان حضور داریم. از ابتدای دوره آزمایشی و حتی همین حالا بسترسازی و فراهم کردن زیرساخت‌های لازم از مهم‌ترین اهداف ما محسوب می‌شود چراکه این تنها تلویزیون اینترنتی کتاب در دنیا است.

مشابه خارجی ندارد؟

الان که اصلاً. هیچ شبکه تلویزیونی کتابی، در هیچ کجای دنیا نداریم. خیلی وقت پیش در دل یک برنامه تلویزیونی در یکی از کشورها موردی بود که آن هم مدت‌ها قبل تعطیل شد. ما سعی کرده‌ایم با توجه به پیشینه فرهنگی کشورمان شروع کننده باشیم و جالب این است که حتی ناشران خارجی هم علاقه‌مند همکاری هستند.

حدود یک سال قبل این وعده را مطرح کرده بودید که در صورت همراهی مسئولان رسانه ملی، تلویزیون اینترنتی کتاب به شبکه‌ای تلویزیونی تبدیل خواهد شد. ماجرای این وعده به کجا رسید؟

اتفاقاً چنین پیشنه‌ای را به مسئولان رسانه ملی داده‌ایم. آنان هم طی ارزیابی‌های اولیه خود به این نتیجه رسیده‌اند که شبکه‌ای پرمخاطب خواهد شد. ما چنین خواسته و مطالبه‌ای داریم اما بالاخره اتفاقی است که آنان باید دربار‌اش تصمیم بگیرند. بارها گفته‌ایم که شبکه کتاب از زیرساخت‌ها و ملزومات لازم برای پخش از تلویزیون برخوردار است، بویژه که همین حالا هم پخش ما در صدا و سیماست. در صورت تحقق این خواسته قرار نیست کار جدیدی صورت بگیرد، منتها اثرگذاری بر طیف بیشتری را شاهد خواهیم بود. اجرایی درخواستی است که طرح کرده‌ایم و اجرایی شدن آن نیازمند همراهی بیشتر رسانه ملی است. نکته مهم اینکه همین حالا یکسری از تولیداتمان را برای پخش به صداوسیما هم می‌دهیم که به عبارتی یک برد دوسویه هم برای ما و هم صداوسیما محسوب می‌شود.

در این یک سال تا چه اندازه موفق به جلب نظر اهالی کتاب و ناشران شده‌اید؟ چقدر استقبال کرده‌اند؟

برش

